

En integrerad kulturarvsstrategi för Europa

2013/14:FPM115

Kulturdepartementet

2014-09-05

Dokumentbeteckning

KOM(2014) 477 slutlig

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén - En integrerad kulturarvsstrategi för Europa

Sammanfattning

I meddelandet En integrerad kulturarvsstrategi för Europa beskriver kommissionen vad EU kan göra för att utveckla kulturarvets egenvärde och utnyttja dess ekonomiska och sociala potential. Det övergripande syftet med kommissionens meddelande är att hjälpa medlemsstaterna och berörda intressenter att på bästa sätt använda det omfattande kulturarvsstödet som de olika EU-instrumenten erbjuder samt att göra framsteg mot ett mer integrerat arbetssätt på både nationell och EU-nivå. Kommissionen vill också på sikt göra Europa till ett centrum för kulturarvsbaserad innovation

Kulturarv och skyddet av detta är främst en fråga för nationella, regionala och lokala myndigheter, men i meddelandet betonas att även EU spelar en viktig roll. Kommissionen uppmanar i meddelandet alla intressenter att tillsammans titta närmare på hur politiken på alla nivåer, inklusive EU-nivå, på bästa sätt kan ta till vara det europeiska kulturarvets långsiktiga och hållbara värde samt utveckla en mer integrerad strategi för bevarande och tillvaratagande av kulturarvet.

Regeringen välkomnar att kommissionen med detta meddelande sätter kulturarvet i fokus på den kulturpolitiska agendan i EU.

1.1 Ärendets bakgrund

Kulturarv har varit en prioriterad fråga i rådets arbetsplaner för kultur sedan den europeiska kulturagendan antogs 2007. Meddelandet är delvis ett svar på rådets uppmaning till kommissionen i rådsslutsatser om kulturarvet som en strategisk resurs för ett hållbart Europa, antagna den 21 maj 2014, att ”fortsätta analysen av kulturarvets ekonomiska och sociala påverkan inom EU och bidra till utarbetande av en strategi”. Meddelandet bygger på resultatet av flera års dialog med EU:s ordförandeländer och berörda intressenter.

Meddelandet presenterades den 22 juli 2014 tillsammans med en rapport i vilken kommissionen kartlägger EU:s insatser och redogör närmare för EU:s politik och finansiering som berör kulturarvssektorn.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen inleder meddelandet med att konstatera att kulturarvet och hur vi bevarar och tillvaratar det spelar en avgörande roll för Europas attraktionskraft och ställning i världen. Kulturarvet är en gemensam resurs till nytta för alla, som samtidigt är sårbar för överexploatering och underfinansiering. Kommissionen betonar att kulturarvet alltid är både lokalt och europeiskt och att det är ett gemensamt ansvar att ta hand om kulturarvet. Det finns ingen motsättning mellan det nationella ansvaret och insatser på EU-nivå.

Meddelandet ger en överblick över tillgänglig information om kulturarvets ekonomiska och sociala påverkan samt vilka planer som finns för att förbättra faktaunderlaget. Kulturarvets ekonomiska värde har nyligen hamnat i fokus för forskningen men ännu finns inga heltäckande uppskattningar av storleken. Framförallt saknas data på EU-nivå, men mindre studier indikerar att kulturarvssektorn skapar lokala arbetstillfällen och står för ett väsentligt bidrag till ekonomin, både direkt och indirekt genom t.ex. turism. Kulturarvet har också en stor potential när det gäller att främja social sammanhållning och integration.

Vidare granskas de utmaningar och möjligheter som kulturarvssektorn står inför. Kulturarvssektorn befinner sig enligt kommissionen vid ett vägskal med minskade offentliga budgetar, sjunkande deltagande i traditionell kulturverksamhet och en mer diversifierad potentiell publik. Även klimatförändringar och den globala uppvärmningen utgör ett hot mot kulturarvet. För att möta dessa utmaningar anser kommissionen att det behövs en mer integrerad strategi för att bevara, främja och tillvarata kulturarvet.

Kulturarvssektorn är dock redan i färd med att förnya sig för att möta de nya utmaningarna. Möjligheterna att arbeta närmare över gränserna för att se till

att kulturarvet i högre grad bidrar till hållbar tillväxt och sysselsättning framhålls. Digitaliseringen och tillgängliggörandet av kulturarvet via internet ses både som en möjlighet och en utmaning. Kulturarvet görs allt mer till en integrerad del av lokalsamhället och bevarandet koncentrerar sig oftare på hela kulturlandskap med människan i centrum. Kulturarvsplatser kan bli nav för kreativitet och kultur, drivkrafter i ekonomin och kunskapscentrum.

Kulturarvet är centralt för den europeiska kulturagendan och utgör en viktig del i samtliga av agendans tre mål: Främja kulturell mångfald och interkulturell dialog, främja kulturen som en drivkraft för kreativitet samt främja kulturen som ett väsentligt inslag i unionens internationella förbindelser.

En beskrivning görs av de olika verktyg som finns på EU-nivå för att bidra till att skydda och utveckla kulturarvets egna och sociala värde genom bl.a. forskning, innovation och digitalisering, stärka dess bidrag till ekonomisk tillväxt och skapande av sysselsättning samt utveckla dess potential som ett redskap i EU:s yttre förbindelser.

Avslutningsvis beskrivs de åtgärder som har vidtagits och som kan vidtas för att stärka det politiska samarbetet på olika nivåer samt ett antal projekt som är under utveckling för att stödja nya modeller för förvaltningen av kulturarvet. Det handlar bl.a. om EU:s direktiv om miljökonsekvensbedömningar, där det krävs att ett projekts inverkan på kulturarvet beaktas, och den allmänna gruppantagsförordningen som möjliggör statligt stöd till sektorn utan föregående notifiering till kommissionen. Kulturarv kommer också förbli ett prioriterat område i rådets arbetsplan för kultur. Kulturministrarna enades vid rådsmötet i maj 2014 om att det bland annat är viktigt att förbättra faktaunderlaget, främja moderniseringen av förvaltningen av kulturarvet och utnyttja strukturfonderna och andra EU-program på bästa sätt.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Eftersom meddelandet inte innehåller några lagstiftningsförslag är det inte möjligt att analysera eventuella effekter på gällande svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet får inga direkta budgetära konsekvenser.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar att kommissionen genom detta meddelande sätter kulturarvet i fokus på EU-nivå. Regeringen konstaterar att kommissionens inriktning på kulturarvets sociala och ekonomiska roll, digitaliseringens

möjligheter och utmaningar samt behovet av förbättrat faktaunderlag är frågor av gemensam vikt för aktörer på såväl lokal och nationell nivå som EU-nivå.

2013/14:FPM115

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Stöd till kulturarv på EU-nivå bygger på artikel 3.3 i fördraget om Europeiska unionen, där det föreskrivs att unionen ska ”sörja för att det europeiska kulturarvet skyddas och utvecklas”. I artikel 167 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) anges att unionen ”ska bidra till kulturens utveckling i medlemsstaterna med respekt för dessas nationella och regionala mångfald samtidigt som unionen ska framhäva det gemensamma kulturarvet”. I EUF-fördraget konstateras även att kulturarvet har betydelse särskilt för att respektera och främja den kulturella mångfalden och att det finns skäl för att skydda kulturarvet på den inre marknaden.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt då meddelandet inte innehåller några lagstiftningsförslag.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det italienska ordförandeskapet har aviserat att de eventuellt kommer föreslå rådsslutsatser om kulturarvet utifrån kommissionens meddelande. Meddelandet och eventuella rådsslutsatser behandlas i kulturkommittén, CAC.

4.2 Fackuttryck/termer